

Κεφάλαιο 9

Η εκστρατεία του Δράμαλη - Δερβενάκια

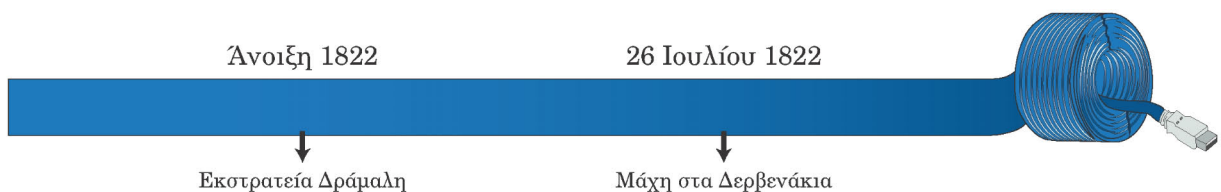
Οι αρχικές επιτυχίες των Ελλήνων επαναστατών θορύβησαν την Υψηλή Πύλη. Την άνοιξη του 1822 στάλθηκε στη Στερεά Ελλάδα, επικεφαλής πολυάριθμης στρατιωτικής δύναμης, ο Δράμαλης με σκοπό να καταστείλει την Επανάσταση. Παγιδεύτηκε όμως και γνώρισε βαριά ήττα στα Δερβενάκια, στις 26 Ιουλίου του 1822.

▲ Θεόδωρος Βρυζάκης, Η μάχη στα Δερβενάκια

▲ Τα Δερβενάκια σήμερα

Κατά τη διάρκεια του 1821, οι Τούρκοι επιχειρήσαν να στείλουν στην Πελοπόννησο τρία **Ασκέρια**, για να καταπνίξουν την Επανάσταση. Κανένα τους όμως δεν κατάφερε να φτάσει στον προορισμό του, λόγω της ένοπλης αντίστασης των Ελλήνων αγωνιστών της Στερεάς Ελλάδας. Το ένα από αυτά διοικούσε ο Μαχμούτ, που ονομαζόταν και Δράμαλης επειδή καταγόταν από τη Δράμα.

Ο Δράμαλης ήταν πασάς της Λάρισας και διέθετε στρατιωτική πείρα από προηγούμενες επιχειρήσεις στη Σερβία, στις οποίες συμμετείχε. Αφού κατέστειλε τα επαναστατικά κινήματα στο Πήλιο, στα Άγραφα και στον Ασπροπόταμο, διορίστηκε αρχηγός της εκστρατείας στην Πελοπόννησο.

Έτσι την άνοιξη του 1822, αφού συγκέντρωσε στην Υπάτη 18.000 στρατιώτες (πεζούς και ιππείς), πυροβόλα και εκατοντάδες μεταφορικά ζώα, κατευθύνθηκε νότια. Ο Δράμαλης πυρπόλησε τη Θήβα και μέσω των Μεγάρων πέρασε με τον πολυάριθμο στρατό του στην Κόρινθο. Από εκεί έφτασε μέχρι το Άργος χωρίς να συναντήσει αντίσταση.

Τότε ο Κολοκοτρώνης μαζί με άλλους αγωνιστές έθεσε υπό τον έλεγχό του τις διαβάσεις και τα περάσματα, απομονώνοντας τη στρατιά του Δράμαλη στην πεδιάδα της Αργολίδας. Ταυτόχρονα, μέσα στο φρούριο του Άργους κλείστηκαν ένοπλοι με αρχηγούς τον Δημήτριο Υψηλάντη και τον Πάνο, γιο του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη. Οι επαναστάτες, εφαρμόζοντας την *τακτική της «καμένης γης»*, έκαψαν τα *γεννήματα* και τα αποθηκευμένα σιτηρά.

Εξαντλημένοι από την πολιορκία του κάστρου, από την έλλειψη τροφής και τις ασθένειες, οι Οθωμανοί αποφάσισαν να επιστρέψουν στην Κόρινθο. Όμως οι τέσσερις οδοί διαφυγής είχαν καταληφθεί έγκαιρα από τις ελληνικές δυνάμεις, με εντολή του Κολοκοτρώνη. Ο ίδιος έπιασε το στενό των Δερβενακίων με 2.500 πολεμιστές, κρύβοντας μέσα σε θάμνους 800 από αυτούς. Αλλά και άλλοι οπλαρχηγοί, όπως ο Νικηταράς (Νικήτας Σταματελόπουλος), ο Παπαφλέσσας και ο αδελφός του Νικήτας Φλέσσας, κατέφθασαν για να βοηθήσουν.

Στις 26 Ιουλίου του 1822 έγινε φονική μάχη στα Δερβενάκια, κατά την οποία οι Τούρκοι στρατιώτες παγιδεύτηκαν. Όσοι κατάφεραν να σωθούν, κατέφυγαν στην Κόρινθο. Στα χέρια των Ελλήνων έπεσαν πολλά λάφυρα, ενώ ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης ανακηρύχθηκε αρχιστράτηγος.

Έχοντας χάσει το 1/5 του στρατεύματός του, πολεμικό υλικό και πολλά ζώα, ο Δράμαλης πέθανε από τη λύπη του στην Κόρινθο. Η Επανάσταση για άλλη μια φορά είχε σωθεί.

Γλωσσάρι

Ασκέρι: Τμήματα στρατού (άτακτου).

Τακτική της «καμένης γης»: Η σκόπιμη καταστροφή των καλλιεργειών και ο αφανισμός των ζώων προκειμένου να εμποδιστεί ο ανεφοδιασμός του αντιπάλου.

Γεννήματα: Σιτηρά.

Οι πηγές αφηγούνται...

1. Ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης εμπνυχώνει τους άνδρες του για ν' αντιμετωπίσουν τον Δράμαλη (απόδοση στα νέα ελληνικά)

«Έλληνες, τους είπε, σήμερα γεννηθήκαμε και σήμερα θα πεθάνουμε για τη σωτηρία της πατρίδας μας και για τη δική μας. Ακούστε τι πρέπει να κάνετε. Αμέσως να πάτε στα σπίτια σας να πάρετε το φαγητό σας· διέταξα να σας δοθεί όπως και τα φυσέκια, αλλά να είστε έτοιμοι όλοι οι δυνατοί, τους δε αδύνατους και τα περιττά πράγματα, τα ζώα και τις κάπες σας να τα στείλετε στο απέναντι βουνό του Αγίου Γεωργίου, όπου διέταξα να πάνε και τα δικά μου πράγματα. Εκεί θα είμαι και εκεί θα με βρείτε σε περίπτωση αποτυχίας, γεγονός που απεύχομαι. Αν ο εχθρός μας νικήσει εκεί θα μαζευτούμε, αυτό σας το λέω έτσι, για να γνωρίζετε τον τόπο, αλλά σας λέω και αυτό, ότι απόψε ήλθε στο όνειρό μου η τύχη της πατρίδας μας και μου είπε ότι θα πετύχουμε μεγαλύτερη νίκη από κάθε άλλη στο παρελθόν ή και στο μέλλον. Είμαι τόσο βέβαιος γι' αυτό που λέω, που σας συμβουλεύω να μην πάρετε ούτε τα άρματα σας, για να πάρουμε εκείνα των Τούρκων. Σήμερα ο καθένας από εμάς θα καταδιώξει πολλούς, θα πάρετε λάφυρα πολλά και τους θησαυρούς του Αλή Πασά θα τους μοιράσετε με το φέσι, τα φλουριά των Τούρκων είναι χρήματα χριστιανικά. Τα είχε ο τύραννος της Ηπείρου που τα πήρε από τους αδελφούς μας· ο Άγιος Θωμάς μας τα έστειλε και είναι κέρδος δικό μας. Αύριο τέτοια ώρα θα σας δω όλους με τα άρματα των Τούρκων, με τα άλογά τους, λαμπροφορεμένους με τα ρούχα τους. Ο Θεός είναι μαζί μας και να μη σας νοιάζει τίποτε. Πηγαίνετε να ετοιμαστείτε όπως σας είπα και να έλθετε εδώ όλοι να ξεκινήσουμε μαζί!».

Φώτιου Χρυσανθόπουλου ή Φωτάκου, *Απομνημονεύματα περί της Ελληνικής Επανάστασης*, τόμ. 1, Αθήνα 1974, σσ. 356-357.

2. Ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης εξιστορεί στον Γεώργιο Βαρνακιώτη τα γεγονότα σχετικά με τον αποκλεισμό και την καταστροφή της στρατιάς του Δράμαλη, 6 Αυγούστου 1822 (απόδοση στα νέα ελληνικά)

«Τη στιγμή αυτή τους έχουμε στενά περιορισμένους και βρίσκονται σε άθλια κατάσταση, στενοχωρημένοι και απελπισμένοι. Επειδή, αφού μπήκαν στα Δερβενάκια ανενόχλητοι, κατέλαβαν μόνον τον κάμπο της Κορίνθου, κάμπο μικρό και άκαρπο και κυρίως φέτος ολότελα γυμνό. Αμέσως εμείς εξαφανίσαμε απ' όλα τα περίχωρα τις προμήθειες και μέρος από τις σοδειές τις κάψαμε. Συνάμα καταλάβαμε όλες τις δυνατές θέσεις. Στους Τούρκους παραχωρήσαμε και τον κάμπο του Άργους, γυμνό και αυτό και τους πολεμούσαμε ώσπου ενδυναμωθήκαμε».

Απόστολος Βακαλόπουλος, *Επίλεκτες βασικές ιστορικές πηγές της ελληνικής επανάστασης*, τόμ. 2, Θεσσαλονίκη 1990, σσ. 453-454.

Ματιά στο παρελθόν

Οι σημαίες του Αγώνα

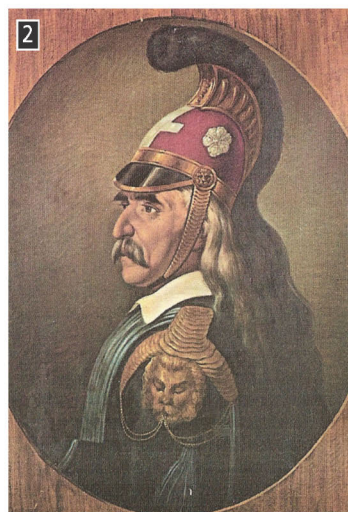
Στη διάρκεια της Επανάστασης του 1821 δεν χρησιμοποιήθηκε ένα είδος σημαίας. Αντίθετα, κάθε καπετάνιος και κάθε περιοχή συνήθιζαν να έχουν τη δική τους σημαία. Σ' αυτές δέσποζε κατά κανόνα το σημείο του Σταυρού καθώς και το σύνθημα «Ελευθερία ή Θάνατος». Η σημερινή ελληνική σημαία καθιερώθηκε το 1822 από το Σύνταγμα της Επιδάουρου, έχοντας βεβαίως υποστεί με το πέρασμα του χρόνου ορισμένες τροποποιήσεις, λόγω των συνταγματικών αλλαγών στο πολίτευμα της χώρας.

Η πρώτη ελληνική επαναστατική σημαία (αριστερά), πολεμική σημαία των Σπετσών (μέση), πολεμική σημαία των Ψαρών (δεξιά)

▲ Αλέξανδρος Ησαΐας, Η εκστρατεία του Δράμαλη στην πεδιάδα του Άργους, Αθήνα, Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

▲ Ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης

▲ Ο Νικηταράς

Ερωτήματα

- Ποιος ήταν ο σκοπός της στρατιάς του Δράμαλη;
- Με βάση τα κείμενα των πηγών, ποια επιχειρήματα χρησιμοποιεί ο Κολοκοτρώνης για να ενθαρρύνει τους άνδρες του στα Δερβενάκια;